

Regeringens proposition

1976/77: 118

om utvidgning av den svenska fiskezonen;

beslutad den 10 mars 1977.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen läggs fram förslag till lagstiftning som gör det möjligt att flytta ut Sveriges fiskegräns längs alla kuster från tolv nautiska mil ut till mittlinjen i förhållande till främmande stat eller till annan överenskommen gränslinje. Enligt förslaget skall det ankomma på regeringen att avgöra när en utflyttning skall ske liksom också vilka områden den skall omfatta.

Förslaget är främst föranlett av att Norge och EG-staterna har flyttat ut sina fiskegränser i Nordsjön till 200 nautiska mil, vilket har medfört svårigheter för svenska fiskare.

Förslag till**Lag om ändring i lagen (1950: 596) om rätt till fiske**

Härigenom föreskrives att 1 § lagen (1950: 596) om rätt till fiske skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*1 §¹

Denna lag avser rätten till fiske inom Sveriges sjöterritorium och svensk fiskezon. I fall som särskilt angivas gäller lagen även svenskt havsfiske utanför fiskezonen.

Fiskezonen omfattar det havsområde *intill åtta nautiska mil eller 14 816 meter* utanför territorialgränsen vid Sveriges kuster som regeringen bestämmer.

Fiskezonen omfattar det havsområde utanför territorialgränsen vid Sveriges kuster som regeringen bestämmer. *Den får dock ej utsträckas över mittlinjen i förhållande till annan stat eller annan linje varom överenskommelse träffas med annan stat.*

Vad i lagen föreskrives om fiske i allmänt vatten gäller även i fiskezonen, dock med de begränsningar som föranledas av lagen om kontinentalsockeln.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1977.

¹ Senaste lydelse 1975: 176.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1977-03-10

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Bohman, Ahlmark, Romanus, Turesson, Gustavsson, Mogård, Olsson, Dahlgren, Åsling, Söder, Troedsson, Mundebo, Krönmark, Ullsten, Burenstam Linder, Wikström, Johansson, Friggebo

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Proposition om utvidgning av den svenska fiskezonen

---

1 Inledning

Förenta nationernas (FN:s) generalförsamling beslöt i november 1973 att sammankalla en allmän havsrättskonferens. Konferensen har hittills hållit fem sessioner. Det har inte varit möjligt för konferensen att nå enighet om en havsrättskonvention. I slutet på konferensens fjärde session, som hölls under våren 1976, presenterades ett reviderat utkast till konventionstext. Enligt utkastet skall kuststaterna ha exklusiv rätt till fisket i en ekonomisk zon om högst 200 nautiska mil från kusten. Möjligheterna för andra stater att utan avtal med kuststat fiska i zonen är enligt utkastet mycket begränsade.

Under senare tid har en rad stater utvidgat sin fiskejurisdiktion utan att avvakta havsrättskonferensens slutresultat. Under hänvisning till hotet mot fiskbestånden flyttade Island ut sin fiskegräns till 200 nautiska mil i oktober 1975. Med samma motivering har de europeiska gemenskapernas (EG:s) medlemsländer och Norge inrättat zoner om 200 nautiska mil fr. o. m. den 1 januari 1977. EG:s utvidgning av fiskejurisdiktionen avser bara Nordsjön och Nordatlanten. Sovjetunionen har i avvaktan på havsrättskonferensens slutresultat beslutat utvidga sin fiskejurisdiktion till 200 nautiska mil i Berings hav, Ochotska sjön, Japanska havet, Chutjki havet, Norra Ishavet och Stilla Oceanen. Även andra stater har beslutat att inrätta fiskezoner om 200 nautiska mil.

Sveriges fiskares riksförbund har i framställning den 2 september 1976, under åberopande av främst de utvidgade fiskezonerna i Nord-sjön, hemställt att regeringen snarast vidtar de åtgärder som behövs för att utvidga den svenska fiskezonen i Östersjön efter den s. k. mittlinjeprincipen.

Efter remiss har yttranden över riksförbundets framställning avgetts av rikspolisstyrelsen, överbefälhavaren, sjöfartsverket, generaltullstyrelsen, fiskeristyrelsen och statens industriverk.

2 Nuvarande förhållanden

2.1 Gällande bestämmelser, m. m.

Enligt 1 § *lagen (1966: 374) om Sveriges sjöterritorium* omfattar Sveriges sjöterritorium inre vatten och territorialhavet. Sjöterritoriet begränsas mot det fria havet eller annan stats territorium av territorialgränsen. Till inre vatten räknas enligt 2 § i regel insjöar, vattendrag och kanaler, vid kusterna belägna hamnar, bukter och vikar samt vattenområden innanför och mellan öar, holmar och skär intill räta linjer som regeringen bestämmer. Till territorialhavet räknas enligt 3 § första stycket det utanför Sveriges landområden och inre vatten belägna vattenområdet med en bredd av fyra nautiska mil eller 7 408 meter. I 3 § andra stycket finns särskilda regler om territorialhavets utsträckning i området närmast gränsen mot Norge, i Öresund, i Ålands hav och i området närmast gränsen mot Finland. Vid landområden beräknas enligt 4 § territorialhavet från strandlinjen vid lågt vattenstånd. Från skär beräknas dock territorialhav endast om skäret ligger på ett avstånd av högst fyra nautiska mil från närmaste till Sverige hörande landområde som höjer sig över vattenytan vid medelvattenstånd. Vid inre vatten utmed kusterna beräknas territorialhavet från dessa vattenområdens yttergränser (räta baslinjer). Ytterligare bestämmelser om sjöterritoriet finns i *kungörelsen (1966: 375) med närmare bestämmelser om beräkningen av Sveriges sjöterritorium*.

I *kungörelsen (1973: 829) om den svenska fiskezonens omfattning (ändrad 1975: 1237)* finns närmare bestämmelser om fiskezonen. Den omfattar havsområdet utanför territorialgränsen intill åtta nautiska mil eller 14 816 meter från denna gräns. Fiskezonen sträcker sig dock inte utöver främmande stats territorialgräns eller i området närmast gränsen mot Norge inte utöver räta linjer mellan den västligaste punkten på den yttre gränsen för Sveriges sjöterritorium mot Norge, punkten 58°53'34,0"N, 10°38'25,0"O och punkten 58°45'41,3"N, 10°35'40,0"O. I Kattegatt sträcker sig fiskezonen längst intill en linje på vilken samtliga punkter ligger på samma avstånd från närmaste punkter på lågvattenlinjerna vid den svenska och den danska kusten. I Öresund går

fiskezonen inte utöver den linje i sundets längdriktning som anges i deklarationen med Danmark den 30 januari 1932 angående vissa gränsförhållanden i Öresund. I Östersjön med Ålands hav, Bottenhavet och Bottenviken sträcker sig fiskezonen längst intill en linje på vilken samtliga punkter ligger på samma avstånd från närmaste punkter på de baslinjer från vilka bredden av Sveriges och främmande stats territorialhav räknas.

Lagen (1950: 596) om rätt till fiske (ändrad senast 1975: 1312) avser enligt 1 § rätten till fiske inom Sveriges sjöterritorium och svensk fiskezon. I särskilt angivna fall gäller lagen även svenskt havsfiske utanför fiskezonen. Enligt 1 § andra stycket omfattar fiskezonen det havsområde intill åtta nautiska mil eller 14 816 meter utanför territorialgränsen vid Sveriges kuster som regeringen bestämmer. Fisket i allmänt vatten i havet är i princip förbehållet svenska medborgare. Utlänning som sedan minst två år är stadigvarande bosatt i Sverige är dock enligt 4 § första stycket likställd med svensk medborgare i fråga om fiske i allmänt vatten. I övrigt gäller enligt 4 § andra stycket som huvudregel att den som inte är svensk medborgare får fiska i allmänt vatten endast i den mån regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer medger det. Medgivande kan lämnas till grupper av personer, t. ex. medborgare i visst land. Medgivande kan avse allt fiske eller visst slags fiske. Enligt 33 f § får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om fiskets vård och bedrivande bl. a. inom den svenska fiskezonen. Bestämmelsen ger regeringen möjlighet att föreskriva inskränkning i fiske, om det behövs t. ex. för att bevara fiskbestånd eller annars för att främja fisket.

Fiskeristadgan (1954: 607, omtryckt 1973: 150, ändrad senast 1976: 743) innehåller bestämmelser om fiskets vård och bedrivande inom rikets vattenområden. Dess huvudsyfte är att bevara och förbättra fiskbeståndet. Vissa bestämmelser i stadgan gäller även vid fiske från svenskt fartyg på internationellt vatten. I *förordningen (1975: 1234) om utlännings rätt att fiska inom Sveriges sjöterritorium och den svenska fiskezonen* har i den omfattning som närmare framgår av 1 § medgetts fiske i den svenska fiskezonen från danskt, finskt, norskt och polskt fiskefartyg i enlighet med de avtal Sverige har slutit. I förordningen finns även bestämmelser om fritidsfiske. I fråga om rätt att från danskt fiskefartyg bedriva fiske inom vissa delar av Sveriges sjöterritorium gäller även *kungörelsen (1933: 282) med vissa bestämmelser rörande fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen (ändrad senast 1975: 179)*.

Enligt *kungörelsen (1955: 275) angående skyldighet för befattningshavare vid tullverkets kust- och gränsbevakning att utöva jakt- och fisketillsyn m. m. (ändrad senast 1971: 838)* skall befattningshavare vid tullverkets kustbevakning utöva tillsyn över efterlevnaden av fiskeri-

stadgan och av föreskrifter om fiskets vård och bedrivande som har utfärdats med stöd av stadgan. Övervakningen avser också sådana överträdelser av fiskerättslagen som sker i vatten där varje svensk medborgare får fiska. Kustbevakningstjänstemännens skyldigheter regleras närmare i *instruktionen (1955: 274) för fisketillsynsmän (ändrad senast 1972: 29)*.

Lagen (1966: 314) om kontinentalsockeln (ändrad senast 1975: 723) avser havsbotten och dess underlag inom allmänt vattenområde och inom det havsområde utanför Sveriges territorialgräns som regeringen bestämmer i enlighet med 1958 års Genèvekonvention om kontinentalsockeln (1 § första stycket). Lagen reglerar främst eftersökande och tillgodogörande av mineraliska och andra icke levande tillgångar på havsbotten. Till kontinentalsockelns tillgångar räknas enligt 1 § andra stycket även levande organismer som i det utvecklingsskede, då de kan bli föremål för fångst, är antingen orörliga på havsbotten eller därunder eller oförmögna till rörelse annat än i ständig beröring med havsbotten eller dess underlag. Inom allmänt vattenområde är lagen emellertid inte tillämplig på fångst av sådana levande naturtillgångar som omfattas av svensk lagstiftning angående fiske. Rätten att utforska kontinentalsockeln och utvinna dess tillgångar tillkommer enligt 2 § staten. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan meddela tillstånd för annan än staten att genom geofysiska mätningar, borrhning eller på annat sätt utforska kontinentalsockeln för att utvinna naturtillgångar från denna. Tillstånd skall avse bestämt område och viss tid och kan förenas med olika slags föreskrifter som är påkallade från allmän synpunkt.

Havsbottenområdena runt Sverige utgörs helt av kontinentalsockel. Gränsdragningen på kontinentalsockeln har vid olika tillfällen varit föremål för förhandlingar med berörda stater. Med Norge har avtalats om sockelns delning i Skagerrak (prop. 1968: 152, UU 1968: 14, rskr 1968: 413, SÖ 1969: 3) och med Finland har en överenskommelse nåtts om gränsdragningen i Bottniska viken (prop. 1972: 123, UU 1972: 21, rskr 1972: 324, SÖ 1973: 1). Gränsdragningen mellan Sverige och Finland söder om Åland är däremot inte klar. Förhandlingarna med Danmark, Polen och Sovjetunionen har inte resulterat i överenskommelser främst därför att enighet inte har uppnåtts om vilken betydelse öar har för gränsdragningen. Med Tyska demokratiska republiken har förhandlingar ännu inte upptagits.

Vid FN:s havsrättskonferens diskuteras vilka principer som skall tillämpas vid avgränsningar av den ekonomiska zonen och kontinentalsockeln gentemot motliggande eller angränsande stater. Enligt det senaste utkastet till konventionstext skall avgränsningen ske genom avtal grundat på skälighet och med iakttagande av alla relevanta omständigheter. Där så är lämpligt skall mittlinjen användas.

2.2 Viktigare konventioner och andra överenskommelser beträffande fisket

I London slöts år 1964 en fiskerikonvention (prop. 1964: 167, UU 1964: 9, rskr 1964: 367, SÖ 1966: 29) som bl. a. gav anslutna stater rätt att inrätta särskilda fiskezoner utanför territorialgränserna. Konventionen tillkom under medverkan av sexton europeiska stater, däribland Sverige. Avtalsslutande parts rätt att inrätta fiskezoner avser två zoner med en bredd av sex nautiska mil vardera, räknat från baslinjerna. I den inre av zonerna har kuststaten uteslutande rätt att fiska och även uteslutande jurisdiktion i fiskefrågor. I den yttre zonen har kuststaten rätt att reglera fisket. Där får emellertid fiske bedrivas också av annan konventionsstat vars fiskefartyg under åren 1953—1962 vanligen har utnyttjat dessa fiskevatten. Konventionen är utanför Sveriges kuster tillämplig endast beträffande västkusten norr om en linje mellan Kullen och Gilbjerg Hoved. Sverige lyckades inte göra troligt att svenskt fiske under åren 1953—1962 hade bedrivits i något av de områden mellan sex och tolv nautiska mil som var aktuella. Däremot erhöll Förbundsrepubliken Tyskland på grundval av 1964 års konvention vissa fiskerättigheter i den svenska fiskezonen genom beslut av Kungl. Maj:t den 18 december 1970 och den 7 september 1971.

I Skagerrak och i en mindre del av norra Kattegatt gäller 1966 års överenskommelse mellan Sverige, Norge och Danmark om ömsesidig rätt till fiske i Skagerrak och Kattegatt, den s. k. Skagerraksöverenskommelsen (prop. 1967: 117, UU 1967: 8, rskr 1967: 258, SÖ 1967: 13). I överenskommelsen föreskrivs att var och en av de fördragsslutande staterna skall utan hänsyn till de fiskegränser som må fastställas i framtiden tillåta fartyg från de båda andra staterna att bedriva fiske intill ett avstånd av fyra nautiska mil från baslinjerna. De båda andra staternas fiskefartyg är därvid inte underkastade kuststatens jurisdiktion. I överenskommelsen förpliktar sig vidare staterna att söka fastställa så enhetliga regler som möjligt för fiskets utövning inom överenskommelsens geografiska tillämpningsområde. Överenskommelsen har en första giltighetstid av 35 år. Först därefter kan den sägas upp. Om överenskommelsen inte sägs upp av någon av staterna, förlängs den automatiskt med fem år åt gången.

I överenskommelsen den 5 april 1967 om avgränsningen av Sveriges och Norges fiskeområden i nordöstra Skagerrak (prop. 1967: 118, UU 1967: 9, rskr 1967: 259, SÖ 1967: 14) föreskrivs att svenskt fiske får fritt bedrivas inom ett visst område i nordöstra Skagerrak även efter utgången av Skagerraksöverenskommelsens giltighetstid och även om Norge utsträcker sin fiskejurisdiktion. Denna rätt upphör tidigast 60 år efter utgången av Skagerraksöverenskommelsens giltighetstid.

I Kattegatt och i en del av södra Östersjön gäller mellan Sverige och

Danmark konventionen den 31 december 1932 angående fiskeriförhållandena i de till Sverige och Danmark gränsande farvattnen (SÖ 1933: 13, 1956: 19). I Kattegatt är enligt konventionen vardera landets fiskare berättigade att fiska intill ett avstånd av tre nautiska mil från det andra landets kust. I Öresund skall fiske överallt vara gemensamt för båda ländernas fiskare. Detta gäller dock inte utan inskränkning. Innanför ett djup invid stranden av sju meter får nämligen det andra landets fiskare inte bedriva annat fiske än sillfiske med garn och under månaderna juli, augusti, september och oktober även krokfiske. I fråga om Östersjön omfattar konventionen den svenska kusten från Falsterbo fyr till Simrishamns fyr samt Bornholms och ögruppen Kristiansös kuster. Inom dessa områden skall sillfisket med drivgarn vara gemensamt för de båda ländernas fiskare fr. o. m. den 1 maj t. o. m. den 31 augusti. Konventionen innehåller också föreskrifter för fiskets bedrivande inom de områden konventionen avser. Överträdelse av föreskrifterna skall beivras i det land där fartyget hör hemma. Konventionen kan sägas upp med 6 månaders varsel.

I samband med att Sverige den 1 januari 1976 utvidgade sin fiskejurisdiktion i Östersjön från fyra till tolv nautiska mil ingicks ömsesidiga fiskeöverenskommelser med Danmark, Finland och Polen.

Ett avtal i form av ministeriell notväxling ingicks den 7 januari 1975 mellan Sverige och Danmark (SÖ 1975: 2). I notväxlingen fastslås att inrättandet av en svensk fiskezon om tolv nautiska mil inte föranleder ändring i svenska och danska fiskares rätt att bedriva fiske utanför resp. stats kuster. Avtalet har en uppsägningstid på fem år.

Med Finland ingicks den 24 november 1975 ett avtal (SÖ 1975: 57) som innebär att fiskefartyg hemmahörande i Sverige eller Finland skall ha rätt att bedriva traditionellt fiske i väsentligen samma omfattning som tidigare i det andra landets fiskezon i Östersjön. Även detta avtal har en uppsägningstid på fem år.

Med Polen ingicks den 9 december 1975 en överenskommelse om ömsesidigt beviljande av fiskerättigheter i resp. fiskezoner (SÖ 1976: 20). Polska fiskare har enligt denna överenskommelse rätt att fiska i den svenska fiskezonen mellan sex och tolv nautiska mil inom området mellan Utklippan och Kapelludden. Svenska fiskare äger rätt till fiske mellan sex och tolv nautiska mil i en till ytan motsvarande del av den polska fiskezonen. Överenskommelsen upphör inte att gälla förrän tidigast i september 1979.

Mot bakgrund av Norges beslut att inrätta en ekonomisk zon om 200 nautiska mil med verkan fr. o. m. den 1 januari 1977 ingicks den 9 december 1976 en överenskommelse mellan Sverige och Norge om fiske (prop. 1976/77: 62). Överenskommelsen garanterar ett fortsatt svenskt fiske i den norska ekonomiska zonen i Nordsjön. Hur stora fångster de svenska fiskarna får ta upp skall bestämmas efter särskilda

överläggningar. Omfattningen av och formerna för det svenska fisket skall då beaktas. Överenskommelsen gäller i första hand under tio år men förlängs automatiskt med sex år åt gången om den inte sägs upp av någondera parten.

Med EG föreligger en preliminär överenskommelse om ömsesidig rätt till fiske. Regeringen har tidigare i dag beslutat att överenskommelsen skall undertecknas för Sveriges del. I likhet med den norska överenskommelsen är avtalet med EG ett ramavtal, vilket betyder att kvoter och andra bestämmelser kommer att fastställas vid separata överläggningar. Avtalet ger svenska fiskare rätt till fortsatt fiske i EG-staternas fiskezoner och dessa stater får motsvarande rätt i en utvidgad svensk zon. Vid kvotförhandlingarna är målsättningen att det svenska fisket i EG-staternas zoner skall motsvara EG:s fiske i den svenska utvidgade fiskezonen. När det gäller avtalsperiodens längd finns samma konstruktion som i avtalet med Norge.

Fisket i Nordostatlanten har hittills reglerats genom den i London den 24 januari 1959 ingångna nordostatlantiska fiskerikonventionen (SÖ 1960: 5). Med stöd av konventionen har inrättats en kommission inom vars ram har förhandlats fram vissa fiskereglerande åtgärder i form av redskapsbestämmelser, fredningstider, fångstminimimått m. m. samt nationella kvoter för olika fiskarter. Med anledning av fiskegränsutflyttningarna i Nordatlanten och i Nordsjön har arbetet på en revision av konventionen inletts. Enligt det förslag som är framlagt avses nordostatlantiska fiskerikommissionen få en i huvudsak rådgivande roll.

I Gdansk, Polen, undertecknade samtliga Östersjöstater den 13 september 1973 en konvention om fisket och bevarandet av de levande tillgångarna i Östersjön och Bälten, den s. k. Gdanskkonventionen, (prop. 1974: 9, JoU 1974: 4, rskr 1974: 17, SÖ 1974: 24). Konventionen, som sedan också har ratificerats av Östersjöstaterna med undantag av Förbundsrepubliken Tyskland, omfattar Östersjön och Bälten, däri inbegripet Öresund. De fördragsslutande staterna har åtagit sig att nära samarbeta i syfte att bevara och föröka de levande tillgångarna och att få bästa möjliga avkastning av dem. Enligt konventionen har en särskild kommission (fiskerikommissionen för Östersjön) inrättats i vilken alla fördragsslutande stater är representerade. Kommissionen har till uppgift att ge konventionen ett materiellt innehåll. Det är vid dess sammanträden som man vid behov fastställer totalt tillåten fångstmängd av olika fiskarter och fördelar denna mellan staterna i form av nationella kvoter. Kommissionen utfärdar även regler för fiskets bedrivande och övervakning samt fattar beslut om andra åtgärder till främjande av konventionens syfte. I konventionen anges att ingen av dess bestämmelser berör fördragsslutande stats rättigheter, anspråk eller uppfattning i fråga om territorialvattengränsen eller utsträckning av fiskerijurisdiktionen enligt folkrätten. I konventionens slutakt antecknades emellertid

att de fördragsslutande staterna var överens om att konventionen bör ses över för det fall någon av dem i framtiden kommer att hävda en vidare jurisdiktion än tolv nautiska mil.

När det gäller laxfisket i Östersjön finns överenskommelsen den 20 december 1962 mellan Sverige, Danmark och Förbundsrepubliken Tyskland angående skydd för beståndet av lax i Östersjön (prop. 1963: 7, UU 1963: 1, rskr 1963: 77, SÖ 1963: 13, 1972: 2). Till denna överenskommelse har också Polen anslutit sig. Genom beslut vid andra sessionen med fiskerikommissionen för Östersjön beslöts att de fiskeregler som finns i 1962 års laxfiskeöverenskommelse skall inarbetas i Gdanskkonventionens bestämmelser.

3 Framställning från Sveriges fiskares riksförbund

Sveriges fiskares riksförbund har i framställning till regeringen i september 1976 begärt att åtgärder snarast vidtas för att utvidga den svenska fiskezonen i Östersjön till mittlinjen i förhållande till främmande stat.

Som motivering till förslaget anför riksförbundet att allt fler stater har utvidgat eller planerar att utvidga sin fiskejurisdiktion intill 200 nautiska mil. Det gäller bl. a. länderna runt Nordsjön. Detta kommer att få svåra konsekvenser för det svenska fisket i Nordsjön. Enligt riksförbundet blir det mot denna bakgrund nödvändigt att allt mer koncentrera det svenska fisket till Östersjön. Med hänsyn till den långa kuststräcka som Sverige har i Östersjön och de ännu så länge relativt goda bestånden av sill, strömming och torsk som finns där är det enligt riksförbundet absolut nödvändigt att Sverige i god tid tillvaratar sina intressen i Östersjön.

4 Remissyttrandena

Samtliga remissinstanser tillstyrker riksförbundets framställning eller lämnar den utan erinran.

Fiskeristyrelsen framhåller att det förhållandet att andra stater utvidgar sina fiskegränser kommer att påverka det svenska fisket inte bara direkt utan också indirekt genom att det finns risk för att andra länders fiskeansträngningar ökar i områden som inte omfattas av de utvidgade nationella zonerna. Vidare påpekar fiskeristyrelsen att Sveriges förhandlingsposition, bl. a. vid fastställandet av fångstkvoter i de havsområden som omfattas av andra länders fiskejurisdiktion, skulle stärkas om det finns möjlighet att snabbt utvidga även den svenska zonen.

Statens industriverk framhåller att det svenska fisket är av avgörande betydelse för den svenska fiskberedningsindustrin, främst i Bohuslän, Skåne och Blekinge. En nedskärning av fisket skulle enligt industriver-

ket kunna medföra att industrin får vidkännas ökade transportkostnader för råvaran och att möjligheterna att erhålla färsk fisk försämrats. Mot denna bakgrund anser industriverket att det ur fiskberedningsindustrins synpunkt är angeläget att säkerställa förutsättningarna för ett svenskt fiske i Östersjön antingen via kvoteringar eller via en utvidgning av den svenska fiskezonen. Industriverket anser vidare att förhandlingarna om avgränsning av fiskezonen bör samordnas med förhandlingar om en avgränsning av kontinentalsockeln.

Generaltullstyrelsen och *rikspolisstyrelsen* framhåller att tillräckliga resurser måste stå till förfogande för övervakning av en utvidgad fiskezon. Enligt *generaltullstyrelsen* är den nuvarande kustbevakningsorganisationen en god grund för upprätthållandet av en acceptabel bevakningsnivå i en svensk zon i Östersjön med Ålands hav och Bottniska viken samt Västerhavet. Vissa resursförstärkningar i fråga om materiel och personal måste dock enligt *generaltullstyrelsen* tillföras organisationerna.

Överbefälhavaren tillstyrker riksförbundets framställning om en gränsdragning efter mittlinjeprincipen.

Sjöfartsverket anför att verket har full förståelse för de intressen som har föranlett framställningen. Verket framhåller att förslaget aktualiserar principiella och praktiska frågor av skilda slag som kan visa sig svårlösta. Verket pekar bl. a. på att mittlinjeprincipen, enligt vilken avgränsningen av fiskezonen skall ske, inte av alla stater anses entydig och framhåller vikten av att yttergränserna för en svensk fiskezon blir noga preciserade. *Sjöfartsverket* förordar därför att förhandlingarna om mittlinjeprincipens innebörd påskyndas.

5 Föredraganden

År 1973 fanns ca 5 000 yrkesfiskare här i landet. Omkring 2 500 personer hade fiske som binäring. Fiskberedningsindustrin hade år 1974 drygt 2 700 anställda. Den är främst lokaliserad till västkusten, Skåne och Blekinge.

Det svenska saltsjöfiskets samlade fångster var år 1975 omkring 200 000 ton och hade ett värde av drygt 250 milj. kr. Därav fångades ca 40 % i Östersjön och återstoden i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt. Fiskberedningsindustrin omsatte ca 400 milj. kr. Den är för sin råvaruförsörjning till allra största delen beroende av svenskt fiske.

Under de senaste åren har fiskbestånden i Nordsjön, Skagerrak och Kattegatt successivt minskat. Detta har lett till allt hårdare internationella fångstbegränsningar för att förhindra en utfiskning av viktiga arter. Särskilt kännbara har begränsningarna i sillfisket under åren 1975 och 1976 varit. Den försämrade tillgången på sill i Nordsjön har lett till att man inom europeiska gemenskaperna (EG) och i Norge har

beslutat att under minst två månader år 1977 införa ett totalstopp för sillfiske.

Något fritt fiskevatten finns inte längre i Nordsjön. Norge har fr. o. m. den 1 januari 1977 inrättat en ekonomisk zon om 200 nautiska mil kring det norska fastlandet. EG-staterna har från samma tidpunkt gemensamt utvidgat sina fiskegränser i Nordsjön och Nordatlanten till 200 nautiska mil. Även på många andra håll i världen har olika stater inrättat zoner om 200 nautiska mil. Bland dessa kan nämnas Island, Kanada och USA. Utvidningarna har skett trots att den allmänna havsrättskonferens som FN:s generalförsamling sammankallade år 1973 inte har avslutat sitt arbete. Sovjetunionen har i avvaktan på havsrättskonferensens slutresultat beslutat utvidga sin fiskejurisdiktion till 200 nautiska mil i vissa vattenområden.

Det svenska fisket drabbas i första hand av EG-staternas och Norges åtgärder. Utvidgningarna berör fångstplatser som sedan mycket lång tid tillbaka har utnyttjats av svenska fiskare från västkusten. Visserligen har avtal träffats med Norge och EG om ett fortsatt svenskt fiske i Nordsjön, men avtalen förutsätter årliga förhandlingar om hur stora fångster som de svenska fiskarna skall få ta upp. Eftersom fiskbestånden i Nordsjön är överbeskattade och Norge och EG-staterna har stor fångstkapacitet, går det inte att bortse från att läget kan försämrats för svenska fiskare.

I fråga om fisket i Östersjön kommer därtill att Sverige vid förhandlingar inom ramen för Gdanskkonventionen om fiskekvoter för år 1977 inte har lyckats få en andel som ungefärligen svarar mot omfattningen av de vattenområden som skulle ingå i en utvidgad svensk fiskezon. Sverige har därför i januari 1977 inlämnat protest mot vissa rekommendationer rörande fisket i Östersjön för år 1977.

Sveriges fiskares riksförbund har begärt att regeringen snarast vidtar åtgärder för att utvidga den svenska fiskezonen i Östersjön till mittlinjen i förhållande till främmande stater. Till stöd för sin begäran åberopar riksförbundet främst de utvidgade zonerna i Nordsjön som enligt riksförbundet kommer att få allvarliga konsekvenser för svenskt fiske. Det är därför enligt förbundet nödvändigt att allt mer koncentrera det svenska fisket till Östersjön, där ju Sverige har en lång kuststräcka och där fiskbestånden än så länge är relativt goda. Riksförbundet framhåller att Sverige i god tid måste tillvarata sina intressen i Östersjön.

Riksförbundets skrivelse har remissbehandlats. Samtliga remissinstanser tillstyrker förbundets yrkande eller lämnar det utan erinran.

Med hänsyn till de svenska fiskeintressena är det enligt min mening ofrånkomligt att också Sverige nu vidtar förberedelser för att utvidga den svenska fiskezonen. Förutsättningarna för det svenska havsfisket har, som jag nyss har nämnt, radikalt förändrats under de senaste åren. Det är framför allt tre faktorer som har medverkat härtill. Bestånden

av vissa fiskarter har minskat i oroande omfattning. Norge, EG-staterna, Island m. fl. länder har utvidgat sina fiskegränser till 200 nautiska mil. Förhandlingarna mellan Östersjöstaterna om fiskekvoter för år 1977 har för Sveriges del inte motsvarat förväntningarna. Självfallet hade det varit att föredra om resultatet av FN:s havsrättskonferens hade kunnat avvaktas och en internationellt godtagbar reglering kunnat nås i samförstånd. Men situationen har nu utvecklats därhän att en fortsatt avvaktande hållning från svensk sida riskerar att skada det svenska fisket i grunden.

Den främsta fördelen med en utvidgad svensk fiskezon är att Sverige härigenom skulle få en större andel av fisket, framför allt i Östersjön. En svensk utvidgad fiskezon till den s. k. mittlinjen i förhållande till främmande stat skulle sålunda innebära att betydande områden tillfördes den nuvarande svenska fiskezonen. Det bör anmärkas att fiskezonen på grund av Sveriges geografiska läge inte på någon kuststräcka kan utsträckas till 200 nautiska mil. Genom en utvidgning skulle utvecklingsmöjligheterna för det svenska fisket ökas, vilket kan belysas av följande siffror. Svenska fiskare fångade under år 1975 ca 61 000 ton sill och ca 17 000 ton torsk i Östersjön. De totala svenska fångsterna i alla havsområden sammantagna uppgick samma år till ca 200 000 ton. Om Sverige fick en andel av fisket i Östersjön som svarade mot den svenska utvidgade fiskezonen, skulle det svenska fisket teoretiskt förfoga över ca 124 000 ton sill och ca 37 000 ton torsk. Siffrorna visar att det skulle finnas möjligheter att i viss utsträckning finna kompensation i Östersjön för ett eventuellt bortfall av svenskt fiske i Nordsjön. Eftersom det föreligger olika förutsättningar för fisket och kvalitetsskillnader i fråga om fisken — bl. a. saknas i Östersjön flera fiskarter som är begärliga för de svenska konsumenterna — kan bortfallet dock inte utan vidare kompenseras i Östersjön. I detta sammanhang vill jag också betona att Sverige inom en utvidgad fiskezon skulle få ett ökat ansvar för skyddet och vården av de där befintliga fiskbestånden.

En utvidgning av den svenska fiskezonen skulle också, som bl. a. fiskeristyrelsen har påpekat, innebära att Sveriges förhandlingsposition stärks när det gäller att trygga svenska fiskares möjligheter till fiske i andra staters fiskezoner eller annars i havsområden som omger Sverige. Särskilt gäller detta vid de kvotförhandlingar som förestår.

Vidare skulle en utvidgad svensk fiskezon motverka att andra stater försöker kompensera sitt bortfall av fiske i bl. a. Nordsjön genom ett intensifierat fiske i Östersjön, Skagerrak och Kattegatt, vilket man redan nu kan skönja tendenser till. Detta skulle inte bara vara menligt för svenska fiskeintressen utan också kunna medföra fara för fiskbestånden i områdena.

Det finns alltså starka skäl för att utvidga den svenska fiskezonen

i såväl Östersjön som Skagerrak och Kattegatt. I det följande avser jag att närmare ange hur detta tekniskt bör lösas.

Gränsen för en svensk utvidgad fiskezon kan komma att sammanfalla med vår kontinentalsockelgräns. Gränsdragningen på kontinentalsockeln har vid olika tillfällen varit föremål för förhandlingar med berörda stater. Avtal har träffats endast med Finland och Norge. Gränsen söder om Åland är dock inte fastställd gentemot Finland. Förhandlingar om gränsdragningen med Danmark, Polen och Sovjetunionen har hittills inte resulterat i överenskommelser främst därför att man inte har lyckats uppnå enighet om vilken betydelse öar har för gränsdragningen.

Inom havsrättskonferensen diskuteras fortfarande vilka principer som skall tillämpas vid avgränsningen av kontinentalsockeln och av ekonomiska zoner gentemot motliggande eller angränsande stater. Enligt det senaste utkastet till konventionstext skall avgränsningen ske genom avtal grundat på skälighet (equity) och med iakttagande av alla relevanta omständigheter. Där så är lämpligt skall mittlinjen användas.

I enlighet med Sveriges traditionella inställning i liknande sammanhang är det angeläget att eftersträva att en utvidgning av fiskegränserna så långt möjligt vidtas i samförstånd med berörda strandstater. Jag vill erinra om att regeringen har tagit initiativ till förhandlingar i vår i fråga om gränsdragning och fiskerättigheter med Sovjetunionen, Polen och Tyska demokratiska republiken. Diskussioner har också upptagits med Finland och Danmark.

Jag kommer att närmare överväga frågan hur Gdanskkonventionen påverkas av en svensk utvidgning av fiskegränsen. Enligt min mening är det värdefullt att även i fortsättningen ha en fungerande konvention och fiskerikommission för Östersjön.

Med hänsyn till bl. a. behovet av förhandlingar både om avgränsningen och om fiskerättigheter föreslår jag som ett första steg vid inrättandet av en utvidgad svensk zon att regeringen får det bemyndigande som behövs för att utvidga fiskezonen. Mot bakgrund av de överläggningar med andra stater som regeringen har tagit initiativ till och av den allmänna utvecklingen på fiskets område bör regeringen ta ställning till när och i vilken omfattning utvidgningen bör ske för att på bästa sätt tillgodose det svenska fiskets intressen.

Motsvarande fullmaktslagar har tidigare antagits i flera andra länder, t. ex. Danmark, Norge och nyligen Sovjetunionen. Regeringen kan med stöd av ett sådant bemyndigande inrätta en utvidgad fiskezon längs hela kusten eller endast i vissa områden. Regeringen kan också besluta om en successiv utvidgning av fiskegränserna i olika kustavsnitt efter hand som avgränsningsproblemen får sin lösning. En annan möjlighet är att vid en utvidgning göra vissa undantag för områden där avgränsningen ännu inte är klar.

Författningstekniskt löses frågan lämpligen genom att 1 § andra

stycket fiskerättslagen ändras. Stycket innehåller nu regler om att fiskezonen omfattar havsområdet intill åtta nautiska mil utanför territorialgränsen vid Sveriges kuster. Jag förordar i enlighet med vad jag nu har anfört att i lagrummet i stället införs ett bemyndigande för regeringen att inrätta en utvidgad fiskezon. Zonen får dock inte sträckas utöver mittlinjen i förhållande till främmande stat eller annan linje varom överenskommelse kan träffas. Ett sådant bemyndigande innebär att regeringen med denna begränsning får ge föreskrifter om dels vilka havsområden en utvidgad fiskezon skall omfatta, dels tidpunkten för utvidgningen, dels avgränsningen i förhållande till främmande stat.

Några ytterligare bestämmelser i fiskerättslagen med anledning av den nya fiskezonen torde inte krävas. Samtliga bestämmelser i lagen som är tillämpliga på fiske i allmänt vatten, t. ex. om ansvar för olovligt fiske, förverkande och beslag av fiskeredskap eller fångst, kommer att gälla även för fiske i en utvidgad fiskezon.

Vidare framgår av min tidigare redogörelse att regeringen med stöd av fiskerättslagen får meddela föreskrifter om fiskets vård och bedrivande inom den svenska fiskezonen. Härigenom har regeringen möjlighet att föreskriva bl. a. inskränkning i fiske, om det behövs för att bevara fiskbestånd eller annars för att främja fisket. Omvänt kan regeringen också med stöd av lagen medge utlänning rätt till fiske i den svenska zonen. Sådant medgivande kan lämnas grupper av personer, t. ex. medborgare i visst land, och kan avse allt fiske eller visst slags fiske.

En utvidgning av den svenska fiskezonen kommer givetvis att ställa vissa ökade anspråk på de myndigheter som svarar för övervakningen. Bl. a. kan vissa omdispositioner av främst tullverkets övervakningsresurser komma att aktualiseras. Regeringen har uppdragit åt generaltullstyrelsen att utreda de konsekvenser från övervakningssynpunkt som en fiskegränsutflyttning kan beräknas medföra.

6 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att antaga inom jordbruksdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1950:596) om rätt till fiske.

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

